

Kennisactie
programma
Water

samen vernieuwend organiseren

Knelpunten en Kansen voor innovatieve watergovernance

Nicolien van der Grijp, Vrije Universiteit Amsterdam, WP3 Leider: Verdeling van verantwoordelijkheden en risico's

nicolien.vander.grijp@vu.nl

Bestaand beleid en regelgeving bepalen mede de ruimte voor de toepassing van innovatieve technologie en nieuwe vormen van 'governance'. Ze zijn echter vaak gebaseerd op gedachtengoed uit het verleden. Want beleid en recht leggen vast wat is, niet wat gaat komen. Het gevolg is dat bestaande regels kunnen gaan knellen als uitdagingen en inzichten veranderen en technologie zich verder ontwikkelt.

Deze factsheet geeft een beknopt overzicht van recente programma's over knelpunten die relevant zijn voor innovatie in de watersector. De meeste hebben een bredere reikwijdte dan alleen water doordat zij zich richten op de transities naar duurzaam energiegebruik, circulaire economie en een sterkere lokale democratie. Behalve knelpuntenprogramma's vermeldt de factsheet ook initiatieven die ruimte willen geven aan experimenteren met innovaties. Opvallend is dat de praktijk steeds vaker laat zien dat waar een wil, is een weg. Maar de voorwaarde is dan wel dat alle belanghebbenden achter zo'n vernieuwing staan.

De factsheet bevat een eerste inventarisatie van knelpunten en kansen. Aanvullingen zijn van harte welkom!

Knelpunten en Kansen: een overzicht van programma's en initiatieven

Programma Ruimte in Regels voor Groene Groei

<http://www.ruimteinregels.nl/home/programma/>

Ruimte in Regels voor Groene Groei is een gezamenlijk programma van de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en van Infrastructuur en Waterstaat, in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Rijkswaterstaat Leefomgeving. Het programma beoogt innovatieve investeringen te stimuleren door het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving.

<http://www.ruimteinregels.nl/onderzoek-kafka-brigade-handvatten-om-experimenteeruimte-beter-te-benutten-voor-innovatie/#sthash.9tLT7pqA.dpuf>

Programma Aan de slag met de Omgevingswet

<https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/aandeslag/>

Aan de Slag met de Omgevingswet is een programma dat ondersteuning geeft aan hen die willen anticiperen op de Omgevingswet. De verwachting is dat maatschappelijke initiatief en betrokkenheid van burgers en ondernemers meer ruimte krijgen onder de nieuwe wet. Rijkswaterstaat, VNG, IPO en UvW werken samen in dit uit meerdere onderdelen bestaande programma zoals de Proeftuinenregeling, Living Labs en Leerkringen 'werken met de Omgevingswet'. Verder geeft de 'Democratic Challenge' ondersteuning aan vernieuwers die bezig zijn met experimenten op lokaal bestuurlijk niveau.

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte biedt gemeenten de mogelijkheid om te experimenteren met het omgevingsplan uit de Omgevingswet. Op meerdere punten kan van bestaande wet- en regelgeving worden afgeweken. De inspiratiegids licht deze mogelijkheden toe, geeft praktijkvoorbeelden en legt de relatie met de Omgevingswet.

<https://www.omgevingswetportaal.nl/documenten/publicaties/2017/06/08/inspiratiegids-bestemmingsplan-verbrede-reikwijdte>

Experimentenregeling Crisis- en Herstelwet

De Crisis- en herstelwet geeft overheden de mogelijkheid om te experimenteren met de Omgevingswet en procedures te versnellen. Twee keer per jaar kunnen gemeenten nieuwe duurzame projecten aanmelden. Begin 2017 maakten zo'n 230 gemeenten hiervan al gebruik.

<https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/ruimtelijke/crisis-en-herstelwet/>

Green Deals

Green Deals zijn concrete afspraken tussen overheden en maatschappelijke partijen die samen stappen willen zetten richting een duurzaam doel. De centrale gedachte is dat de overheid initiatieven faciliteert en versnelt door het wegnemen van knelpunten. In de afgelopen vijf jaar zijn er meer dan 200 deals gesloten. Energie en circulaire economie zijn de belangrijkste thema's. Voorbeelden zijn: Green Deal aardgasvrije wijken (GD-212), Energie Unie van Waterschappen – Rijk (GD-195) en Green Deal bevorderen vraag naar duurzame warmte en kader in metropoolregio Amsterdam en Zuid-Holland (GD-192). Zie hier voor een voortgangsrapport over Green Deals

http://www.greendeals.nl/wp-content/uploads/2015/11/Voortgang_Green_Deals_2011_2016_DEF_WEB.pdf

Amsterdams programma Slim omgaan met regels

De gemeente Amsterdam is in 2015 gestart met een speciale aanpak voor knellende regels en procedures die duurzame initiatieven in de weg staan.

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/agenda-duurzaamheid/slim-omgaan-regels/>

EU project City-zen

Het Europese project City-zen richt zich op Amsterdam en Grenoble. Onderdeel van het project is een uitvoerige studie naar juridische en financiële knelpunten bij de energietransitie in beide steden.

<http://www.cityzen-smartcity.eu/home/about-city-zen/objectives/>

Rapporten en studies

Akerboom, S., Linden, F. van der, Otte, F., et al (2016). Onderzoek naar gas- en warmtenetten. Centrum voor Energievraagstukken en Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law UU. Betreft Amsterdam.

Elzenga, H., Schwencke, A.M. & Hoorn, A. vanl (2017). Het handelingsperspectief van gemeenten in de energietransitie naar een duurzame warmte- en elektriciteitsvoorziening. Een onderzoek naar 10 stadswarmte en 9 windenergiecasussen. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

<http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-het-handelingsperspectief-van-gemeenten-in-de-energietransitie-1955.pdf>

Jansen, S. et al (2016). BIES. Buiksloterham Integrated Energy System. Naar een duurzaam en geïntegreerd energiesysteem voor een wijk in transitie. Betreft Amsterdam.

http://www.ams-amsterdam.com/wordpress/wp-content/uploads/2016/11/BIES-eindrapport_november-2016.pdf

Keessen, A. & Graaf, T. de (2017). Alternatieven voor de drinkwatervoorziening. Onderzoek in opdracht van de provincie Flevoland. Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law.

Raad voor de Leefomgeving (2015). Circulaire economie. Van wens naar uitvoering. Den Haag.

http://www.rli.nl/sites/default/files/rli028-1_wtk_advies_circ_eco_interactief_2.pdf

Rood, T. en Hanemaaijer, A. (2016). Grondstof voor de circulaire economie. PBL-publicatienummer 1790. Den Haag, Planbureau voor de Leefomgeving.

<http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2016-grondstof-voor-de-circulaire-economie-1790.pdf>

Rijksoverheid (2016). Nederland circulair in 2050. Rijksbreed programma Circulaire Economie. Den Haag.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/09/14/bijlage-1-nederland-circulair-in-2050>

SER (2016). Werken aan een circulaire economie: Geen tijd te verliezen.

<https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2016/circulaire-economie.aspx>

Sloover, I.S. & Klootwijk, K. (2014). Juridische handreiking duurzame energie en grondstoffen Waterschappen. Utrecht: Berenschot.

https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/2014/11/LR_Rapport-Juridische-Handreiking-Duurzame-E_en_G.pdf

Winters, E. (2017). Integrated report on Energy policy and legal context and on Financing and Ownership. Deliverable EU City-zen project. First draft. Betreft Amsterdam.